

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мира Николаева Маркова, Софийски университет „Св. Климент
Охридски“

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. във висшето училище или научна организация)

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и

правни науки

професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

(Методология на антроположките изследвания)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник

бр. 98/19.11.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий
Хилендарски“ за нуждите на катедра Етнология към Философско- исторически факултет,
като кандидат участва гл. ас. д-р Стоян Христов Антонов

1. Общо представяне на получените материали

Предмет:

Със заповед № Р33-22-433 от 18. 02. 2025 г. на Ректора на Пловдивския университет
„Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури на конкурс за
заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование 3.
Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология,
антропология и науки за културата (Методология на антроположките изследвания), **обявен**
за нуждите на катедра Етнология към Философско- исторически факултет

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат **гл. ас. д-р Стоян
Антонов** от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Стоян Христов Антонов комплект материали е в
съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните
документи:

- Молба
- Автобиография
- Диплома за висше образование

- Диплома за образователна и научна степен „доктор“
- Списък на научните публикации
- Списък на цитиранията
- Справка за съответствие с минималните национални изисквания
- Анотация на български и на английски език на трудовете за конкурса
- Авторска справка за приносите на научните трудове, които са представени за участие в конкурса
- Декларация за оригиналност и достоверност
- Удостоверение за трудов стаж по специалността
- Документи за учебната заетост на кандидата
- Документ за научноизследователската работа на кандидата
- Служебна бележка за проектната дейност на кандидата
- Научните трудове за участие в конкурса

Кандидатът гл. ас. д-р Стоян Христов Антонов е приложил общо 19 научни труда, 17 студии и 2 монографии (едната по темата на дисертационния труд). Представени са и документи (във вид на служебни бележки) за участие в научно- изследователски проекти, както за ползата от тях, и данни за получения икономически ефект.

2. Кратки биографични данни (на кандидата/ите)

Стоян Христов Антонов завършва специалност история, със специализация по етнология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1995 г. Успешно защитава образователната и научна степен „доктор“ към докторска програма „Етнология“ при Историческия факултет на същия университет през 1999 г. с тема на дисертационния труд „Татарите в България“ (Етноложко изследване). От 2005 г. започва преподавателската си работа в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, където понастоящем заема академичната длъжност главен асистент.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата/ите

Гл. ас. д-р Стоян Антонов е титуляр на многобройни етноложки и антроположки лекционни курсове и упражнения, ръководител е на теренни етноложки практики, участва успешно като научен ръководител и рецензент на дипломни работи на студентите в ОКС „Бакалавър“ – 14 дипломанта и ОКС „Магистър“- 5 магистранти, включва се активно в академичния живот. Член на Комисията за атестиране на Философско-историческия факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“ (2015 - 2017); член на Комисията за управление и

контрол на качеството на образователния процес на Философско-историческия факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“ (2012 - 2021); член на Комисията по учебната дейност на Философско-историческия факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“ (2017 - 2021); член на Комисията за управление и контрол на качеството на образователния процес и акредитация, одити и рейтинг (от 2021).

Широкият спектър на водените от гл. ас. д-р Антонов лекционни курсове предполага комплексност на знанията, научна ерудиция и творчески подход за прилагане на най-новите достижения в динамиката на етнологичките и антроположките проучвания.

Д-р Антонов поддържа активна комуникация с музеите в областта, като особено му помага квалификацията за работа с музейни артефакти по време на работата му в Етнографски музей-Пловдив и Исторически музей-Разград. Има активна научноизследователска и проектна дейност, участие в редица авторитетни научни форуми. Заслужава да се отбележи и дейността на гл. ас. д-р Антонов като куратор на изложби, които популяризират етнологичкото и историческо наследство. Това показва умение за работа с публика, с музейни ценности, проявени са умения за видеозаснемане на автентични елементи на нематериалното и материално културно наследство.

Научна дейност на кандидата:

Основно място в научната продукция на кандидата, предложена за рецензиране и участие в конкурса заема монографията **Синхронизации: преходи и трансформации в българското село. Пловдив: Университетско издателство „П. Хилендарски“, 2025. ISBN 978-619-281-023-8**. Съчинението поставя в центъра на изследването начините на формиране и развитие на колективната и индивидуална локална идентичност, базирана на стратегиите за оцеляване и трансформиране на малката селска общност. Авторът прилага няколко изследователски метода: теренно-етнологички анализ, рефлексивен, сравнително-исторически, квалитативен, генеалогички методи, за да попълни отговор на въпроса за локалната интимност и дискретност на българския селянин, постовян на изпитания. Авторът преминава от етапът „извличане на спомени към наблюдаване на практики“ (Антонов 2025: 8). В този новаторски подход е един от приносите на рецензираното монографично изследване, доколкото проучванията на българското село от учените от социалните и хуманитарните науки са многобройни, но д-р Антонов намира своето неподправено поле на действие, прилагайки особено успешно рефлексивния подход при методологията на своето проучване. Умението за рефлексия и саморефлексия, поставена на историческа основа, дават

възможност на автора да ориентира спомена (индивидуален и групов) към реалностите на настоящето и да превърне историите от отминалите времена да звучат в зависимост от съвременните потребности на социалните играчи. Авторът се съсредоточава върху преходите: от традиционното към модерното, от наследството към промяната, от традиционната стопанска заетост към трансформиращата се икономическа реалност на селото в постмодерната епоха. На база емпиричния материал от с. Черешово, община Сливо поле, Русенско, се правят по- широки обобщения, които касаят не само конкретната социална реалност на изследвана общност, но поставят и теоретико- методологически въпроси относно динамиката на методологията на антроположкото изследване. Тези постановки съответстват на тематика на обявения конкурс за нуждите на катедра „Етнология“ в ПУ „Паисий Хилендарски“.

В хода на изложението на хабилитационния си труд д-р Стоян Антонов обръща внимание и на влиянието на обективната историческа реалност от XX и XXI в. върху развитието на политическите противопоставяния и оформянето на нова местна социална йерархия. Тук интересен е приложеният генеалгичен подход като чрез родословните схеми лесно могат да се онагледят взаимодействия между поколения и да се проследят отношения между членовете на общността. Както самият автор подчертава „събирането на данни при този подход често е съпроводено с наративи, които уплътняват схемите и придават конкретни човешки измерения на системата от връзки“ (Антонов 2025: 17). Обзорът на родовата номенклатура в село Черешово показва, че идентифицирането с род се отнася и за родствениците от майчината страна, въпреки че регистрите формализират само мъжката линия. Тази практика препотвърждава традиционните родствени взаимоотношения, характерни за българите, които показват своята устойчивост и в съвременността. Авторът използва умело емпиричния материал, за да покаже трансформациите на идентичността и употребата на миналото за нуждите на съвременното оцеляване. Фамилните имена, производни от топонимията, например, разкриват основния индикатор на местната идентичност – балканджийския произход, но загубата на спомена за оригиналното им значение практически формира нова, вече „черешовска“ общност.

В трите глави на монографията хармонично преливат идеите за памет, именуване и актуализирана традиция. Представените изключения от общите практики заострят вниманието върху колебанията в ритъма на традиционно установения социален порядък. В крайна сметка трябва да се постигне синхронизация на индивидите, за да съществува общността. На база конкретните примери авторът представя оригинален поглед върху

съдбата на българското село и през ХХІ в. Стилът на монографията е точен изказ, което показва убеденост в предлаганите тези. Авторът има необходимите аргументи, за да защити направените изводи. Пред нас е оригинално съчинение, което привнася нови елементи в голямата тема за изследването на българското село. Приносно е прилагането на различни подходи, подчинени на антроположкия анализ, показващ трансформирането на традицията. Уникалният празник Дядовден, например, поставя въпроса за старостта, за остаряването и оценката на тази част от живота. На преден план е извикан и въпросът за социалните роли, за смяната на социалния статус и ролята на пенсионерите в активния живот на малкото българско село. Чрез тази част от монографията в научно обръщение е въведена и нова етнографска информация. Това също е значим приносен момент на изследването. Интересен момент е и опит за дефиниране на локалната фестивална култура, който поставя въпроса за връзката между ревитализацията на традицията, нейното интерпретиране и появата на нови ритуални форми в контекста на реалността от ХХІ в.

За участието си в конкурса за заемането на академичната длъжност „доцент“, д-р Стоян Антонов прилага и 17 статии. Сред тях специално място заема проблемното изследване на татарите и тяхната идентичност. Тези изследвания стъпват върху трайния интерес на д-р Антонов върху тази проблематика, заявен още с успешно защитения дисертационен труд, но по същество са нови изследвания и не повтарят тезите, застъпени в дисертацията. Авторът се утвърждава като ерудит при изследването на конструираната татарска идентичност в постсоциалистическия период, поставена върху новото пресъздаване на групата, на база традиционна култура, реализирана в градска среда (Виж публикации под № 1, 2, 4, 8, 12 от списъка на приложените публикации за участие в конкурса).

Интересни и приносни са изследванията върху българската хералдика, поставена в контекста на развитието на градската култура и модернизиранието на българското общество. В процеса на модернизиране фокусът на Стоян Антонов е модернизирането и на науката, разглеждана през призмата на хералдиката (Виж публикации под № 3, 9, 10, 11, 13 от списъка на приложените публикации за участие в конкурса).

В представените публикации заслужава да бъде отбелязан и приносът на автора по теми за осъзнаването на културното наследство, механизмите за измерване на значимостта на наследството, за придаване на стойност на наследството, в този контекст оценка на ролята на местната власт и формирането на нови културни (фестивални) реалии (Виж публикации под № 5, 14 и трите публикации от раздел IV от списъка на приложените публикации за участие в конкурса).

4. Оценка на личния принос на кандидата

Във всички предложени за рецензиране трудове от страна на гл. ас. д-р Стоян Антонов личи прецизен изследовател. Никъде не съм забелязала некоректни цитирания и позовавания на чужди трудове. Не откривам плагиатство по смисъла на ЗРАСРБ. Намирам трудовете за оригинални, със собствен почерк на кандидата. Направен е комплексен анализ на регионалните особености на идентифицираните образи и културни реалии. Предложена е антропологическа и историческа интерпретация на функционалните и символни характеристики на изследваните явления.

Намирам, че предложеният текст надхвърля изискванията за придобиване на академичната длъжност „доцент“. Особено в монографичното съчинение е показано формирането на своеобразни културни специфики, които оформят и крепят изследваната локална култура.

Д-р Стоян Антонов борави прецизно с информацията. Проявява уважение към пишещите преди него по изследваните проблеми и познава много добре научната литература.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки към кандидата.

6. Лични впечатления

Познавам гл. ас. д-р Стоян Антонов от студентските си години. Той се изгради като прецизен изследовател, отдаден на истината в научното изследване, проявяващ добросъвестност и уважение към информаторите и колегите. Ползва се с авторитет сред етнологката и антроположката гилдия. Той е човек с активна гражданска позиция, което е ценно при формирането на бъдещите поколения хуманитаристи. Проявява социална ангажираност и човечност. Принадлежността на д-р Стоян Антонов към всяка академична колегия е привилегия именно заради неговите личностни качества и научни способности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение бих искала да потвърдя, че документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Стоян Антонов отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси. Теоретичните му разработки имат практическа насоченост, като част от тях са апробирани в

непосредствената му учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Стоян Христов Антонов е несъмнена.

Анализирайки цялостната научна дейност на гл. ас. д-р Стоян Христов Антонов и отчитайки безспорните достойнства на предложеното монографично съчинение, както и другите публикации по конкурса убедено ще гласувам положително за присъждането на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 3. 1 Социология, антропология и науки за културата, от област на знание 3. Социални, стопански и правни науки и препоръчам неговата кандидатура да бъде предложена чрез аргументиран доклад-предложение до Факултетния съвет на Философско- историческия факултет за избор на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3. 1. Социология, антропология, науки за културата (Методология на антроположкото изследване)

14. 04. 2025 г.

Рецензент:

(подпис)

проф. д-р Мира Маркова

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)